

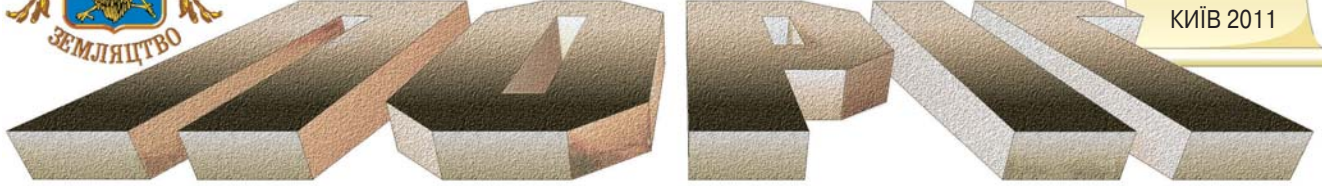

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002
ЖОВТЕНЬ
Число 10 (118)
КІЇВ 2011

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

ШТРИХИ ДО
ПОРТРЕТА

Лиш би не забули в Березному

25 жовтня цього року виповнюється 85 років журналісту й письменнику, нашому земляку Іванові Корбачу. Я попросив ювіляра відповісти на кілька питань. ➔15

Осінь в Пирогові

П'ятниця другого дня осені ажніяк не різнилася з найосаянішими днями уже минулого літепла. Хоча й усі розуміли: ця благодать Божа дарована нам зовсім не надовго. А тому з власного чи чужого досвіду усім вивиднювалося, що ці благословенні дні слід провести так, щоб у імлаві дні листопада чи у час лютневої хурделиці з щасливою посмішкою на вустах згадувати початок нинішньої золотої осені.

"Давайте поїдем, а тільки куди?" – витало в земляцькому офісі. І тоді керівник Бахмацького відділення Анатолій Собора і заступник директора музею у Пирогові запропонував: "Ідемо до рідної хати!" І от вже наше непосидюче земляцьке товариство, як і годиться, на чолі з головою Віктором Ткаченком та його бойовими заступниками Тетяною Літошко, Володимиром Пушкарьовим та Миколою Борщем мчали у Пирогове на гостину до чернігівської хати. А тим часом Анатолій Собора та Олександр Костюк вже приводили в порядок і саму хату, і подвір'я біля неї. Покосили траву, впорядкували алею, підмели долівку, свіжими скатертинами накрили столи.

Гості прибули не з порожніми руками. Тетяна Андріївна, яка в дорозі весь час повторювала про себе слова давно, ще з шкільних років пам'ятного віршика "Літо досі ще було, а сьогодні осінь увійшла в село", прилаштувала в одній з кімнат ікону Божої Матері, наче омофором, покриту рушниками роботи чернігівських майстринь, інші рушнички і серветки виготовлені рученятами наймолодших чернігівчан. Чоловіча половина в цей час упорядковувала садок і вишневий, і яблуневий, і калиновий, що так буйно розрісся після весняних відвідань земляків.

Згодом, як повідомив Анатолій Іванович, у чарівній місцевості забуває кронами дерев земляцька алея. Але те буде пізніше, може, в таку ж золоту осінь.

Валентин АВДЕЄНКО

До уваги передплатників!

Дорогий земляче! Якщо ви хочете знати все про роботу нашого дружнього громадського об'єднання, про людей знаних і неповторних, якщо ви маєте бажання не поривати родинних зв'язків із малою батьківщиною – передплатіть "Отчий поріг" самі і посприйте у цій справі серед друзів та знайомих. Наш передплатний індекс 37630. Газету можна передплатити у будь-якому поштовому відділенні. Сподіваємося на дружнє співробітництво.

Єдиний шлях, котрий веде до знань – це діяльність.
Бернард ШОУ

У ЖОВТНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

ПІВЕНЬ Юрій Васильович – 85-ліття. Народився 6 жовтня 1926 року в Чернігові. У роки Великої Вітчизняної війни був примусово вивезений на роботи до Німеччини. З 1945-го по 1950 р. служив в армії. Учителював на Житомирщині та у Києві. З 1957 р. працював у інституті органічної хімії АН України на посадах лаборанта, інженера, старшого інженера. Нині – на пенсії.

Має авторське свідоцтво з фосфорорганики, наукові праці з цієї тематики.

Учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни, має ордени і медалі, відзнаку Паризької асоціації учасників Опору фашизму. Член Спілки малолітніх жертв фашизму.

КОРБАЧ Іван Михайлович – 85-ліття. Народився 25 жовтня 1926 року в смт. Березна Менського району. Учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни, воював у складі 2-го Білоруського фронту. Перебував на Кубі під час Карібської кризи. Працював у військовій пресі, газеті "Правда України".

Член Національної спілки журналістів України та Національної спілки письменників України.

Автор романів "Весы Меркурия", "Сотники", "Останній похід короля", повістей "Відповідаю за небо", "Сіль на погонах", "Максимова гора", "Попереду грому", "Шляхами століть", збірок оповідань і нарисів "Що за люди березинці", "Так ми служимо" та інших. Написав чотири книги з історії Чернігівщини. Автор та упорядник календарів "Чернігівщина – земля козацька", "Чернігівщина, земле моя", "Духовні святині Чернігівщини", "Чернігівщина у вогні". Лауреат літературної премії ім. М. Коцюбинського та премії Українського фонду культури. Полковник у відставці. Нагороджений трьома бойовими орденами та 25 медалями, Грамотою Президії Верховної Ради СРСР.

ВЛАСЕНКО Григорій Зіновійович – 75-ліття. Народився 27 жовтня 1931 року в селі Червоні Партизани Носівського району. Нині – на пенсії. Займається творчою діяльністю. Автор кількох книг прози.

НЕЕЖСАЛ Григорій Тихонович – 75-річчя. Народився 16 жовтня 1936 року в селі Кладьківка Куликівського району. Голова ЦК профспілки працівників споживчої кооперації України. Нині – на пенсії.

Обирався депутатом Таращанської районної ради Київської області.

Нагороджений орденом "Знак Пошани".

КИРИЧЕНКО Діна Федорівна – 75-річчя. Народилася 29 жовтня 1936 року в селі Антонівка Варвинського району. Працювала головним спеціалістом охорони природи СРСР. Нині – на пенсії.

БРЕУС Микола Григорович – 70-річчя. Народився 12 жовтня 1941 року в селі Юхново Новгород-Сіверського району. Працював механіком мехколони №94 в "Бамбуд-механізації". Нині – на пенсії.

ПОЛЕГЕНЬКО Федір Денисович – 70-річчя. Народився 31 жовтня 1941 року в селі Ігнатівка Новгород-Сіверського району. Нині – на пенсії.

СТЕХУН Віра Василівна – 65-річчя. Народилася 1 жовтня 1946 року в селі Ярославка Бобровицького району. Заступник завідувача відділу редакційної роботи юридичного департаменту Секретаріату Кабінету Міністрів України.

СКИДАН Степан Якович – 65-річчя. Народився 11 жовтня 1946 року в селі Володимирівка Городнянського

району. Був директором, головним редактором кількох творчих об'єднань Національної телекомпанії України. Нині – заступник директора програм Державної телерадіокомпанії "Всесвітня служба УТР".

Член Національної спілки журналістів України. Заслужений журналіст України. Почесний працівник Українсько-го телебачення.

ЩЕСНЯК (САВЧЕНКО) Людмила Іванівна – 65річчя. Народилася 23 жовтня 1946 року в селі Олекіївка на Сумщині (з 1947 року проживала в Ічні). Завідувач аптеки № 23 м. Києва.

ЮВКО В'ячеслав Феодосійович – 65-річчя. Народився 25 жовтня 1946 року в селі Колісники Ніжинського району. Начальник відділу кадрів ВАТ "АТП-1" холдингової компанії "Київміськбуд". Обирався депутатом Шевченківської районної ради м. Києва.

Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС II категорії.

ВАРВІНЕЦЬ Ніна Миколаївна – 65-річчя. Народилася 28 жовтня 1946 року в смт. М.-Коцюбинськ (проживала в Чернігові). Заступник начальника навчального відділу Київського Національного економічного університету.

СЕЛІВОН Микола Федосович – 65-річчя. Народився 30 жовтня 1946 року в селі Шестовиця Чернігівського району. Впродовж шести років працював науковим співробітником інституту держави і права НАН України. З 1976 р. в Секретаріаті Кабінету Міністрів України обіймав посади старшого референта, завідувача юридичного відділу, заступника, першого заступника міністра Кабінету Міністрів України. Член Ради по роботі з кадрами при Президентові України. З 1996 р. – суддя Конституційного суду України, з 1999 р. – заступник голови, а з жовтня 2002 р. по 2005 голова Конституційного суду України. З 10 травня 2006 по 29 червня 2010 – Надзвичайний та Повноважний Посол України в Казахстані.

Кандидат юридичних наук. Заслужений юрист України. Член Спілки юристів України. Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Автор (співавтор) низки монографій з правових питань організації та діяльності рад. Як експерт брав участь у розробці проекту Конституції України.

НАСОН Михайло Іванович – 60-річчя. Народився 26 жовтня 1951 року в селі Нові Яриловичі Ріпкинського району. Працює заступником директора інституту "Укрільєнергопроект".

ПОНОМАРЕНКО Валентина Миколаївна – 55-річчя. Народилася 7 жовтня 1956 року в селі Данине Ніжинського району. Методист, викладач кафедри української мови Національного університету "Кієво-Могилянська академія".

Кандидат педагогічних наук. Відмінник народної освіти.

Автор навчальних посібників.

ГЕРЯ Валентина Григорівна – 55-річчя. Народилася 19 жовтня 1956 року в селі Займище Талалаївського району. Головний казначей Головного управління державного казначейства у м. Києві.

ДЗІСЬ Наталія Георгіївна – 55-річчя. Народилася 19 жовтня 1956 року в селі Красилівка Чернігівського району. Аудитор. Кандидат економічних наук.

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім нев'янучого здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

У Міжнародному виставковому центрі після літньої перерви відбулося засідання Ради Товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві. За час відпусток у земляцтві назріло багато важливих питань. Саме з першого місяця осені починається ділова активність земляцького життя і тому на засіданні прибуло чимало керівників та заступників регіональних відділень.

Засідання ради

Збори відкрив голова Ради Віктор Ткаченко, який привітав всіх присутніх і розповів їм про основні питання порядку денного, які необхідно розглянути. Перше питання було присвячено змінам у складі Ради. З цього приводу доповів сам головуючий Віктор Ткаченко, який зазначив, що згідно земляцького статуту, до Ради повинно входити 35 чоловік, а нині нараховується 39. Окрім цього, цілий ряд людей із складу Ради за якихось причин не бере участі у земляцьких заходах. Дехто із них написав заяву на вихід, а деяко було виведено із складу. Ветеранів Миколу Купченка та Івана Корбача, враховуючи їх поважний вік, Віктор Вікторович запропонував перевести у почесні члени.

Далі ведучий запропонував перейти до розгляду другого питання, пов'язаного із десятирічним ювілеєм газети "Отчий поріг" та змінами у складі редакційної колегії часопису. Слово було надано головному редакторові земляцького часопису Леонідові Горлачу. Леонід Никифорович зазначив, що десять років пролетіло досить швидко і згадав, як свого часу Віктор Ткаченко зібрав групу письменників та журналістів для започаткування видання часопису. За 10 років відбулося багато всіляких подій. Неодноразово змінювався формат, але при цьому газета не стала ні бульварною, ні політичною, а за духом – українською, хоча було багато всіляких труднощів. "Отчий поріг" активно підтримується земляками, які не є байдужими і уболівають за свій часопис. Він став основним центром інформації, який відбиває на своїх сторінках всю роботу земляцтва, розповідає про видатних земляків та їх заслуги. Тому основним форматом є тільки любов до рідного Чернігівського краю. Про земляцький часопис маємо багато гарних відгуків як земляків, так і колег журналістів із інших видань. На базі газети створився творчий колектив земляків. Редакційний колектив намагається все зробити, щоб газета завжди була на рівні. Цьому допомагає редколегія, члени якої є дописувачами і регулярно надають інформацію про земляцьке життя.

Окрім цього, було прийнято рішення внести зміни у склад редколегії і вивести із її складу Ірину Матяш, Івана Забіяку та Олександра Шокала, які мають багато власних клопотів і не мають можливості активно впливати на ви-

дання газети. На їх місце запропонували кандидатури Юрія Русанова, Андрія Курданова, Тетяни Літошко, Олексія Ореховича. Нові кандидатури всі присутні одностайно підтримали. Про земляцьке видання голова Ради Віктор Ткаченко зазначив, що це своєрідний феномен земляцького руху, який виходить тільки в Чернігівському земляцтві, газети, подібної "Отчому порогу", ніде немає.

Із залу взяв слово Анатолій Карацюба, який запропонував ввести для відзначення творчих земляків знак "Лицар золотого пера". Петро Медвідь у свою чергу сказав, що може допомогти вирішити введення творчої відзнаки через Спілку журналістів. У разі встановлення земляцтвом цієї нагороди він пообіцяв свою допомогу й запропонував створити при редакції часопису творчу секцію журналістів.

Підсумовуючи всі пропозиції, ведучий запропонував найближчого часу зібрати оновлену редакційну колегію у повному складі для підготовки ювілейного номера. Наступним питанням розглянули першочергові заходи Товариства у вересні-грудні 2011 року. З цього приводу доповіла виконавчий директор Тетяна Літошко. Цей план був сформований на основі затвердженого Радою на початку року та доповнений відповідно до угоди про співпрацю та плану основних заходів Чернігівської області. Всім цей план було роздано. Окрім нього, керівники отримали план заходів районів Чернігівщини, які передбачається провести разом із регіональними відділеннями земляцтва. Тетяна Андріївна закликала керівників надавати інформацію до земляцького часопису про проведену роботу відділень та святкування днів міст із ярмарками на їх малій батьківщині.

Далі товариство обговорило організаційні питання: про стан сплати членських внесків, щодо надання звітів про проведену роботу, про організацію щорічних звітів зборів районних відділень у жовтні-листопаді, про забезпечення передплати земляцького часопису "Отчий поріг" на 2012 рік, про необхідність уточнення списків відділень, про підготовку до щорічного земляцького зібрання у січні 2012 року.

Наш кор.
Фото Леоніда РУСИЧА

З минулого

Серед найславніших міст нашої Київської Русі Любеч займає одне з чільних місць. Та чи багато ми робимо для того, щоб його давня слава не поростала пилом забуття в архівних схронах, а ширилася у світі, зрештою, піднімала й славу усієї України, яка двадцять років тому нарешті здобула державність і не знає тепер, що з нею робити. Сучасність – то короткий шлях із минулого в майбутнє. Сучасники – лише випадкові ланки в неперервному ланцюгу часу, без яких, проте, той історичний плин часу перерветься. Тому так болить доля нині загубленого на задвірках цивілізації княжого міста всім небайдужим до долі рідного Сіверського краю столичним землякам, надто ж ріпкинцям.

В майбутнє

Коли кинути погляд у першовитоки слов'янської історії, Любеч може подивувати найвишуканішого шанувальника старовини. Згаданий уперше в "Повісті проминутих літ" під 882 роком у зв'язку з походом князя Олега. І тут треба починати нове прочитування історії. Адже той варязький похід був загарбницьким, Олег не був тоді князем, а віз як воевода малолітнього князя Ігоря. Войовничий варяг спершу "взя Любеч і посади муж свій" у місті, щоб згодом завоювати підступом сам столий Київ, убивши при тому князів Аскольда та Діра, які вже на той час зробили першу спробу запровадити християнство на Русі. Лише через багато років, уже після смерті самозванця, справді княжої крові Ігор отримав на короткий час владу та одружився на Ользі, теж у майбутньому княгині. Про цей факт промовчав навіть літописець Нестор, мабуть, пишучи свою повість під цензурним тиском князя з варягів.

А між тим наша історія йшла своїм шляхом, і на ньому незмінно світився могутній і красивий Любеч. Саме в ньому жив останні роки

древлянський князь Мал, тут народилися його дочка Малуша, яка стала дружиною київського князя Святослава та матір'ю князя Володимира, що нарешті похрестив Русь у загальнодержавному масштабі, та син Добриня, що в історію увійшов як багатир Добриня Нікітич. Наприкінці XI століття тодішній

чернігівський князь Володимир Мономах звів на місці колишнього дитинця могутній дерев'яний замок, який нині мріють відродити керівники Чернігівщини. А яким актуальним і нині є факт любецької історії від 1097 року – саме тоді в замку на Замковій горі відбувся знаменитий з'їзд князів, в результаті якого було досягнуто домовленості про припинення міжусобних війн і проголошено принцип володіння кожним князем успадкованими землями. На жаль, як показав час, клятва була досить швидко забута, і роздроблена знекровлена держава впала під натиском монголо-татарських орд.

А ще один любечанин Антоній став основоположником чернецтва на східно-слов'янських землях. Його святий дух витає не лише над печерами Києва та Чернігова, а й передусім над підземеллями рідного Любеча, з якого він вирушав у світ. Щоправда, століття та люди зробили свою чорну справу, і сучасникам доведеться добряче потрудитися, щоб обидві печери стали доступними для відвідувачів.

У часи Гетьманщини полковник Павло Полуботок на замовлення гетьмана Івана Мазепи спорудив кам'яницю, яка нарешті набула первинних форм після реставрації. Збереглася ще деяка децима старовини, зокрема, одна з багатьох Свято-Преображенська церква початку XIX століття. І то добре, що про визначні події та славних діячів заговорили в останні роки різні пам'ятні знаки. На Замковій горі постали пам'ятний знак на честь 1100-ліття Любеча та пам'ятник на честь з'їзду князів. Біля печери преподобного Антонія щороку 23 липня починається багатолюдне богослужіння. Приваблює віруючих копія чудотворної

ікони Любецької Божої Матері. В 2010 році в селищному парку було встановлено пам'ятник князям Олегу та Ігорю. Як стало нам відомо, обласна влада намірється повністю відтворити на високій Замковій горі древнє укріплення, і коли постануть перед зором туристів із багатьох куточків планети дерев'яні зруби фортеці з бійницями, коли озвуться під ногами кам'яні брили вузького крутого підйому, хто знає, чи сплатиме й далі на чарівних круч над звивистим подаленним через віки Дніпром наша слава. У всякому разі, початок відродження Любеча дало рішення Чернігівської обласної ради від 2 жовтня 2008 року про створення в княжому місті комунального підприємства "Історико-археологічний музейний комплекс Древній Любеч".

Упродовж останніх років чимало зроблено. Приміщення колишньої школи-інтернату стало головним адміністративним корпусом і продовжує реставруватися. Видані набори листівок для туристів. Тривають розкопки на Замковій горі. Проведений пленер художників, симпозиум скульпторів, і їх деякі роботи готові прикрасити древнє місто. Працюють наукові співробітники музейного комплексу над історичними та краєзнавчими темами. Ведеться робота із збору експонатів для музейного комплексу. Словом, Любеч набирає другого дихання, згадуючи, що й він аж до 1963 року був районним центром й мав набагато більші можливості для структурного й соціального розвитку. А поки що маємо те, що маємо, як любив повторювати один із наших незабутніх президентів. Триває катастрофічне скорочення населення. Практично немає великих підприємств, які б забезпечували людей роботою. Тож потрібні надзусилля селищної влади, щоб не лише зберегти виробничо-духовне ядро історичного центру, а й вибратися із забуття цивілізованого світу. Бо тільки від нас залежить, що ми залишимо нащадкам після себе...

З такими думками ми й вирушили в Любеч під крилом невтомного керівника Ріпкинського відділення нашого земляцтва Володимира Коваленка. Того дня уже вчетверте мав відбутися відкритий фестиваль традиційної слов'янської культури та бойових єдиноборств "Київська Русь", започаткований облдержадміністрацією.

Традиційне місце збору земляків – зупинка метро "Лісова". А це майже Чернігівська губернія, майже домівка. Тому такі схвильовані і сам організатор Володимир Коваленко з дружиною Валентиною, і істинна любечанка Алла Гуртова, для якої кожна поїздка до княжого міста – то вертання в дитинство, і завжди поважний Сергій Граб, відставний полковник, а нинішній заповзятий краєзнавець, літописець добрих земляцьких справ, незмінний поповнювач експозицій краєзнавчого музею, Олександр Литвин, доцент КПІ, Володимир Пінчук, Анатолій Якимчук. А як міг не поїхати до славного Любеча вічно заклопотаний наш голова земляцтва Віктор Ткаченко з дружиною Аллою? Чи його бойовий перший заступник Тетяна Літошко? Чи теж наділені великою любов'ю до рідної Сіверщини душа земляцьких товариств вчена Ольга Мисник, керівник Бахмацького відділення генерал-лейтенант Анатолій Собора та відомий художник полковник у відставці Григорій Шкрельєв? Словом, команда підбралася злагоджена, готова до будь-яких випробувань.

За розмовами не встигли й отямитися, як автобус проминув Чернігів і взяв курс на Любеч. Запетляла мічена ямами вузька асфальтівка, поля й переліски обрамили заслухані в себе села й хутори, що не відзначалися особливою ухаженистю, і якимсь непомітно вскопили ми в древнє містечко. Ожила Алла Гуртова, намагаючись показати рідні хати й дворища, Сергій Граб спробував відразу ж похвалитися своїм

славним містечком. А тут уже й селищна рада неподалік від Спасо-Преображенського храму, і керівні жіночки зі стосами паперів у руках. А там уже прямо без передиху були ми передані в руки людини, що знає про Любеч, здається, все – заступнику директора краєзнавчого музею Анатолію Федорченку. Була то мандрівка в минуле одного з центрів могутньої Київської Русі, бо про час нинішній казати щось утішне годі було й мріяти – історія відвернулася від Любеча багато століть тому та так і не набралася снаги віддячити йому за гідний внесок в літопис слов'янства.

І цілком природним було, коли Сергій Граб, творець унікальної відзнаки Ріпкинського земляцького гурту, вручив на хвилі піднесення Хрест преподобного Антонія А. Федорченку.

Ми неспішно ходили затишними куточками високих круч, що пам'ятають кроки багатьох поколінь (до речі, вони аномальні, бо вирости на лівому березі Дніпра всупереч тектонічним законам), ми вклонилися ближній печері Антонія й напилися цілющої води з криниці, подивувалися з міцних, уже відреставрованих стін кам'яниці П. Полуботка, що згодом стануть музейними, помилувалися чарівними заглавними луками й зигзагом Дніпра вдалині (там, до речі, ведуться відповідні роботи по збереженню русла, оскільки славна ріка чомусь вирішила "відвернутися" від українців та й віддати 600 гектарів землі сусідам-сябрам), оглянути роботи учасників симпозіуму скульпторів, виконані на сірому піщанику, котрі чекають установаження в різних куточках селища. Ми заслухувалися в оповідь екскурсовода, а в цей час на сучасному ристалищі гриміли мечі, стикаючись із мечами та щитами, пронизували сонячне повітря стріли – як у старі часи, а неподалік біля стадіону вабили око виробу народних умільців області – і не тільки – в ошатно обставленому "Містечку майстрів", збирала люд виставка-експозиція "Любеч стародавній", вилися запахи димки над торговими рядами.

Опівдні до Любеча прибула офіційна делегація з Чернігова на чолі з головою облдержадміністрації Володимиром Хоменком та головою облради Анатолієм Мельником, до якої долучився й народний депутат Михайло Чететов, були заступник голови облдержадміністрації Віктор Тканко та голова Ріпкинської райдержадміністрації Петро Головач. Озвалася передзвоном Спасо-Преображенська церква, і гості з господарями рушили урочистою ходою на Замкову гору. Люди крокували по крутому косогору, а пообіч розгортася й розгортася довжелезний всеукраїнський рушник єднання, частки якого прирощувалися чи не в усіх куточках України. Як і до макрорушника "Євро-2012". Треба було бачити, яким щастям сяяли очі місцевих

школярів, котрі несли ті символи єднання народу. Мабуть, порадили б цьому факту й самі князі Київської Русі, що мріяли про єдність держави багато століть тому.

Лягли квіти від делегації до чудового пам'ятника, створеного нашим земляком Геннадієм Ершовим, що нині, на жаль, знайшов робочий прихисток в Польщі, було відкрито пам'ятник преподобному Антонію (це з творів тих же учасників симпозіуму скульпторів), який освятив ієрей Іоанн, аж нарешті багатоголосим гомоном озвався вщерть заповнений стадіон. Саме там відбулося урочисте відкриття фестивалю, під час якого виступили голова облдержадміністрації Володимир Хоменко, народний депутат України Михайло Чететов та міський голова Славутича Володимир Удовиченко. На жаль, не прозвучало вітальне слово з вуст керівників делегації Білорусі, Росії, Туреччини, столичного Чернігівського земляцтва, яким теж було що сказати любечанам.

Гриміли залпи козацьких гармат, змагалися з вітром вершники, звучали пісні самодіяльних колективів та майстрів, веселилися діти, яких, на жаль, стає в Любечі все менше. Здавалося, оживали навіть високі кручі, осяяні на диво світлим сонцем. За планом, у вечірньому небі мав вирости й святковий феєрверк. Та на нас чекала далека дорога. Довелось вручати сувеніри селищній раді в робочому порядку, а не прилюдно. Ми ще встигли навідатися до конюшні славетного Григорія Милорадовича, де колишній селищний голова Борис Стрельцов, людина кипучої енергії, веде реставраційні роботи, готуючи приміщення для готелю й офісних кімнат, – бо вірить у те, що рано чи пізно Любеч перетвориться на туристичний центр, що будуть тут зустрічатися й президенти держав, що через Дніпро до білорусів виросте міст. (Під час дружньої вечері Володимир Коваленко гідно відзначив славного любечанина Хрестом преподобного Антонія, бо вірить у його перемогу. Такої ж відзнаки був удостоєний і Віктор Ткаченко).

Старовинне селище поступово віддалялося, перетворюючись на дивовижне марево. Але враження переслідували нас кожного по-своєму. Григорій Шкрібель уже мріяв про той час, коли приїде до нього з етюдником писати неповторні краєвиди. А Сергій Граб казав замріяно:

– Я жив колись під Замком на низу і пам'ятаю, як у три-чотири роки бігав по пилюці, купався в озері, з'їжджав з гори на

п'ятій точці. А це ще й замок, печера, Лиса гора з капищем, наш Спас, який уцілів єдиний із тринадцяти чи чотирнадцяти церков. А ще мої батьки, діти. Моя бабця по лінії батька була служницею в маєтку Милорадовичів. Дід Граб був заможним, навіть вулиця, нині Замкова, деякий час називалася Грабовою. Старовину треба відроджувати, але перед цим мусимо відродити економіку. За двадцять останніх років її просто знищили в Любечі. Немає сільгоспхімії, сушильного й маслозаводу нема. Любечани розбігаються на заробітки в Росію, Київ, Чернівці. На пустому місці духовності не буває. Природа тут чудова, на Подолі свого часу в кожній хаті був човен, вони стояли на Затоні. На жаль, у державі відсутня структурна цілеспрямована гуманітарна політика, тому лише з нею буде відродження духовне. В останні роки в Любеч почали надходити кошти на культуру і вже маємо відреставроване приміщення колишнього райкому партії, де розміститься музей. Почали ремонтувати вулиці, встановлювати пам'ятники, ведуться розкопки. Ентузіасти на місці є, їм тільки дати можливість діяти.

Справді, прийшов час діяти самим, не сподіваючись на чужу милість. Бо тільки ми самі можемо залишити по собі гідний слід на своїй землі. Як робили це наші далекі пращури.

Леонід ГОРЛАЧ
Фото О. ЛИТВИНА та В. ПІНЧУКА

ЛЮБЕЧ

*Люблю я Любеч світлою любов'ю
за плин Дніпра, високий княжий дух,
за те, що, сотні раз политий кров'ю,
він коренем і кроною не струх.*

*Люблю раптові крутойдучі гори,
що стережуть проплин блакитних вод
і навіть ті потрошені собори,
що береже у пам'яті народ.*

*Люблю красу небачену Малуші,
Антонія печерну глибину,
що часом обтікає наші душі
гірким таємним трунком полину.
Йому не рівня ні Москва, ні Пітер,
вони йому хіба що до колін,
бо понад ним гуляє древній вітер,
що пережив і згарища, і тлін.*

*І я, себе відбивши в чеснім слові,
на цілий світ сказати не боюсь:
– Люблю я Любеч – оберіг любові,
який колись плекала наша Русь!*

У К Л І Н Кобзареві

За ініціати́ви асоціації земляцтв областей України, очолюваної Віктором Ткаченком, представників освіти територіальних районів м. Києва, очолюваних Вірою Горюновою, МВПУ зв'язку м. Києва під керівництвом Василя Петровича та представників численних громадських організацій відбулась поїздка до Канева на Чернечу гору в рамках культурно-просвітницької акції "Обніміться ж, брати мої...". Уся життєдіяльність великого Кобзаря була присвячена утвердженню довгоочікуваної Незалежності України.

Київрада виділила білосніжний красень-автобус.

Керівник делегації – виконавчий директор Чернігівського земляцтва Тетяна Літошко, головою оргкомітету обрано члена правління МГО "Земляцтво Придніпров'я", голову ВГО "Поступ жінок – мирносиць" Зою Ружин, які організували поїздку делегації киян до духовної столиці України – міста Канева.

Під Чернечою горою, з жовто-блакитними прапорами та короваєм, зустрічала делегацію киян канівська громада на чолі з мером міста, новатором і подвижником, мудрим господарем Віктором Ніколенком. Кияни прибули з вінком та короваями, у вишиванках та футболках, на яких було графічне зображення портрета Тараса Шевченка і його слова: "А всім нам вкупі на землі єдиномисліє подай і братолюбіє пошли". Відбувся обмін привітаннями та короваями, після чого урочиста процесія піднялася до

Кобзаря. Усіх учасників свята вразила невимовна краса короваїв, виготовлених майстрами Рівненщини, Одещини, Івано-Франківщини, Києва та Канева. Все своє вміння і любов вклали вони в хліб з нового урожаю.

Урочисту процесію на Чернечій горі зустрів директор музею, великий патріот і прекрасний організатор Василь Коломієць з музейними працівниками. Саме в день Незалежності нашої держави підіймається громадськість на Чернечу гору вже близько десяти років в ініційованій Зоєю Ружин акції "Обніміться ж, брати мої...", яку підтримали адміністрація міста Канева, земляцтва областей України, освітяни, козацтво, Національна Рада жінок України, Народна Рада, АФУ, просвіта та широка громадськість. На одному із засідань координаційної Ради земляцтв було прийнято ухвалу: "Підтримати ініціативу Зої Ружин і від

кожного земляцтва з об'єднуючою, консолідуючою метою привезти на Чернечу гору скриньки із землею від одного з визначних місць краю". У складі делегації були народний художник України Микола Лихошва, художник-кераміст Сергій Зацаринний з пані Тетяною та Іван Кириченко, який цього року став лицейстом лицю ім. Івана Богуна.

Мітинг пам'яті та урочистостей з нагоди ювілею – 20-ї річниці Незалежності України відкрив Василь Коломієць, який привітав присутніх з визначною датою і запевнив, що працівники музею докладуть всіх зусиль, щоб музей був гідним величчю Великого Кобзаря. Змістовно і натхненно прозвучали слова привітання від мера Канева Віктора Ніколенка. Ведучою заходу була Зоя Ружин. У виконанні могутнього баритона Андрія Маслакова велично прозвучали пісні на слова Тараса Шевченка "Заповіт", "Реве та стогне Дніпр широкий", натхненно виступив член Чернігівського земляцтва Віктор Омельченко, широко і героїчно прозвучала в його виконанні пісня "Бандуристе, орле сизий". Ніжно і променисто линули пісні юної вокалісти Марини Зубко. Розлого і мелодійно бриніли звуки пан-флейти та скрипки у виконанні родинного дуету "Благодать

натхнення" Ірини та Дмитра Головачів – невтомних пропагандистів українського мистецтва. Від освітян Голосіївського району виступила Тетяна Конфедератенко, у виконанні якої сердечно прозвучали вірші Тараса Шевченка. Задушевним був виступ одного із нащадків Шевченківського родо­воду Миколи Лихошви. Зворушливим було покладення Сергієм Зацаринним керамічного горщика із землею із Звенигородського району, де Кирилівка (Шевченкове), Моринці, Зелений Гай, того краю, де народився Тарас Шевченко. Цього ж дня передано скриньку від Хмельницького земляцтва. На завершення урочистостей пролунала молитва "Боже великий, єдиний, нам Україну храни", яку виконували всі присутні разом із священником. Короваї попробували всі присутні, а далі всією громадою перейшли до залу, де представ-

лено експозицію зі скриньками від земляцтв.

Цей процес уже має свою історію. Понад сім років земляцтва різних областей привозили скриньки на Чернечу гору, серед перших – Луганське, Дніпропетровське, Одеське, Житомирське, Волинське, Закарпатське, Івано-Франківське, Миколаївське, Сумське, Чернігівське, Одеське та інші. Передача землі відбувалася урочисто, скринька ставилася на мальовничу тацю з Петриківським розписом, на якій майстрині зробили напис "Обніміться ж, брати мої...". У скриньці від Закарпаття – земля із Говерли, в скриньці від Полтавщини – земля з садиби Олександра Білаша, у вишитому мішечку із Донеччини – земля з садиби Василя Стуса, а в скриньці від столиці України – земля з святої Софії Київської. 23 скриньки із землею від найсвятіших місць регіонів України привезено до Великого Кобзаря в світлі акції "Обніміться ж, брати мої..." з прагненням миру, любові, добра та злагоди всього багатонаціонального українського народу. Не будемо оголошувати прізвища тих керівників земляцтв областей, які проігнорували рішення координаційної Ради. У них не було часу за ці роки подумати про те, що їх амбіціями, гординою і безвідповідальністю не прикрашається та область, той край, який вони представляють у столиці...

І знову звучали пісні. Зі словом виступила керівник делегації від Асоціації земляцтв областей України Тетяна Літошко. Лунали слова вдячності на адресу всіх тих, хто доклав зусиль, щоб ця поїздка відбулася: Київграді та секретарю Київради Галині Герезі, голові Асоціації земляцтв України Віктору Ткаченку, члену Шевченківської родини Сергію Зацаринному, директору МВПУ зв'язку Василю Петровичу – за виготовлення футболки зі словами Великого Кобзаря, директору компанії "Сіріус", патріотів – подвижнику, меценату Миколі

Щербині. Дуже змістовною і насиченою була екскурсія по залах музею.

І, як і минулого року, по завершенні екскурсії у вестибюлі на нас чекав п'ятирічний Богдан із дідусем та бабусею, який вивчив нового вірша про дідуся Тараса Шевченка і продекламував його враженим слухачам.

Завершилась акція "Обніміться ж, брати мої..." біля підніжжя Чернечої гори, де було підготовлено столи для святової трапези.

Від Чернігівського земляцтва цукерки та печиво, від родоводу Тараса Шевченка було надано запашний коровай і кавуни, а від адміністрації міста щедрі гостинці. Цьогорічним медом із пасіки тітки пригостила присутніх юна співачка Марина Зубко, який із задоволенням намазували на

соковиті яблука із Обухова від мироносиці Олени Радченко. Всі присутні, передаючи із рук в руки банку із соловидким нектаром, смакували яблуками з медом.

Душею товариства був Микола Москаленко, який є не лише радником мера Канева, а й прекрасний поет. І вже коли делегація від'їздила, то запросили зупинитися в центрі міста біля мерії. В автобус увійшли заступники мера і вручили Зої Ружин Грамоту за багаторічне служіння громаді Канева. Звичайно, всі були вражені такою увагою. Грамоту передавали по ряду і кожен писав на звороті свої побажання для Зої Ружин, що було подвійною нагородою для подвижниці.

Кияни поверталися до столиці окрилені і натхненні. Господь кожного удостоїв побувати в одному із найсвятіших місць України – на Чернечій горі біля Великого Кобзаря в ювілейний день 20-ї річниці Незалежності нашої держави.

Ольга МИСНИК
Фото Тетяни ЛІТОШКО та
Світлани ВОРОНІНОЇ

Чарівна Довженкова садиба

Хто з українських політиків відвідав у Сосниці Довженкову садибу, де літературно – меморіальний музей Олександра Петровича Довженка, покуштував яблука з тамтешнього саду та торкнувся коліски, у якій колісали майбутнього генія світового кіно – тому успіх забезпечено.

Чудоїдну дію яблук у 1994 р. випробував Президент України 1994–2005 рр. Леонід Данилович Кучма, а магічну силу коліски в 2004 р. – теперішній Президент України Віктор Федорович Янукович.

Для вшанування пам'яті видатного сина України – Олександра Петровича Довженка було створено музей його імені, який 23 січня 1960 року гостинно розчинив свої двері перед першими відвідувачами.

Спочатку він був частиною Сосницького краєзнавчого музею, а з 1969 року – філіалом Чернігівського історичного музею. Лише з 1992 року музей став самостійним обласного підпорядкування.

Створення музею розпочалося ще в 1957 році. 29 грудня 1958 року було виділено кошти на відкриття відповідного філіалу при Сосницькому краєзнавчому музеї.

Експозиції для музею збирали всім миром. Першими експонатами були пам'ятні речі, передані з Москви дружиною Довженка – Юлією Іполитівною Солнцевою.

У самій Сосниці збирали речі в родичів і сусідів. Нині у фондах музею налічується близько 6 тис. експонатів.

Велику допомогу Юлії Іполитівні щодо відкриття музею Олександра Довженка та відновлення ліквідованого Сосницького району надавав Борис Васильович Іваненко – один з активних організаторів товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві, виконавчий директор Ради впродовж багатьох років, який народився 20 жовтня 1933 року в Каневі.

Борис Васильович був закоханий у Чернігівщину, бо тут народилися його батьки та провели все життя. Він дуже любив Сосничину, бо саме на берегах зачарованої Десни, у Сосниці, де квітував дивовижний талант Олександра Довженка, народилася та виросла його мати – Надія Миколаївна Довженко, родичка нашого геніального земляка. На Сосничині сім'я комуніста та політрука Василя Павловича Іваненка переживала страшну окупаційну пору.

Перебуваючи останній раз на Дні Сосниці в 2007 році, він жартома мені повідомив про те, що скоро помре, але, крім Сосниці, весною хоче ще відвідати Канів разом з онуком і нашим подружжям. Однак тяжка недуга не дала здійснити цю мрію.

При підготовці до кожної річниці від дня народження Олександра Довженка в літературно – меморіальному музеї робилося щось вагомим:

- у 1964 р. до 70-річчя збудовано нове приміщення і створено літературну частину експозиції;
- до 80-річчя завершилося будівництво кінозали, кіноапаратної кімнати, які дали можливість проводити масові заходи з показом Довженкових фільмів, експонувати виставки;

– до 100-річчя створено нову літературну експозицію, незвичайну формою та змістом.

– до 110-річного ювілею перекрито соломкою меморіальну хату та клуню, збудовано садову альтанку.

За роки існування в музеї побували тисячі людей простих та іменитих з різних куточків світу, щоб уклонитися колісці Сашка та скласти шану великому синові українського народу.

У книзі вражень і побажань зворушливі рядки залишили Максим Рильський, Олесь Гончар,

Юрій Смолич, Василь Земляк, Сергій Плачинда, Олександр Підсуха, Станіслав Реп'ях, Мар'ян Маловський, Іван Козловський, Наталія Ужвій, Йосип Кобзон та багато інших.

Крім Леоніда Даниловича Кучми та Віктора Федоровича Януковича, музей Олександра Довженка відвідало чимало іменитих гостей – відомих українських політиків сучасності. Дехто з них також випробував чудоїдну силу яблук і магічність коліски.

11 вересня в музеї та на центральній площі селища відбулися святкові урочистості з нагоди 117-ї річниці від дня народження видатного сина України Олександра Довженка та Дня Сосниці.

Вітаючи присутніх зі святами, заступник голови обласної ради Валентин Мельничук, зокрема, наголосив на тому, що Сосниця увійшла до переліку світових культурних надбань як батьківщина одного з найвідоміших кінорежисерів людства Олександра Петровича Довженка. Красу та неповторність цієї землі він змалював у своєму безсмертному автобіографічному творі "Зачарована Десна". Художнє слово митця про проведення у Сосниці дитинство не тільки увійшло до золотого фонду класики української літератури, а й прославило Сосницю на увесь світ.

Добрі слова на адресу нашого геніального земляка висловили й інші гості свята. Але, оскільки в поточному році буде 55 років з дня смерті, а в 2014 – 120-та річниця від дня його народження, багато присутніх на святі сосничан і гостей чекали на звіт про те, як виконався президентський указ, що був виданий до 50-річчя з дня смерті митця, а також на повідомлення про створення Координаційної ради з питань підготовки та відзначення 120-річчя від дня народження Олександра Довженка.

Племінник митця Тарас Миколайович Дудко, численні родичі та земляки вважають, що найкращим подарунком для них буде зведення на садибі пантеону та перепоховання праху геніального митця в рідну землю, як він сам заповідав.

Галина ОРЕХОВИЧ

Добрий дарунок

Нарешті, більш ніж після 40-річної перерви, з ініціативи Літературно-меморіального музею-квартири П.Г.Тичини в м. Києві за підтримки благодійників вийшли дві дитячі книжки з віршами Павла Тичини.

Книги видані за зразками європейської сучасної поліграфії з урахуванням порад психологів, педагогів, навіть дитячих офтальмологів, щоб дитині не набридало спілкування з новою книжечкою.

Книжка "Ластовенятко" розрахована на дітей віком до 6–7 років, які читають свої перші книжки разом з батьками. Малюнки в цій книзі образного характеру, не дрібні, виконані акварельними фарбами. Подорож поетичним світом Павла Тичини триває недовго (у книзі 24 сторінки), а на останній сторінці усіх чекає випробування. В орнаментованій рамці ви читаєте дитинці напис: "Напиши свій вірш про природу". І місце, де дитина напише свій перший вірш.

Книжка "Хор лісових дзвіночків", розрахована на дітей 8–12 років. Це книжка-розмальовка, в якій також 24 сторінки, але вміщено вдвічі більше віршів. На кожній сторінці – вірш та малюнок до нього.

Малюнки до книжок виконали молоді художниці Маргарита Шерстюк (м. Київ) та Наталія Онанко (м. Чернігів).

Книжки можна придбати у Київському літературно-меморіальному музеї-квартирі П.Г.Тичини, а разом з тим і подивитися чудовий музей.

І звісно ж, слід подякувати благодійникам, які допомогли втілити мої мрії. Нехай здоровиться і множиться добро в душах та серцях адвоката Олексія Мельника (м. Київ), лікаря Наталії Місєври (м. Київ) та економіста Костянтина Сосновського (м. Київ).

Тетяна СОСНОВСЬКА

Свій 77-й день народження заслужений артист України Борис Харитонов відзначив у селищі Ладан, Прилуцького району. Бо саме там він з'явився на світ і саме там, багато років тому, відбувся його перший виступ перед глядачами.

СВЯТО від Бориса Харитонова

"Моє дитинство випало на роки Великої Вітчизняної війни – згадає Борис Степанович. – Коли було звільнено Ладан від фашистів, в нашій школі розмістився військовий шпиталь. І я хлопчиком дуже часто бігав до поранених, читав їм свіжі газети, листи, які вони отримували з дому, тобто, намагався чимось допомогти. А одного разу офіцер, який знаходився на лікуванні, дав мені кілька віршів, щоб я їх вивчив і прочитав пораненим. І коли через кілька днів я їх прочитав, то всі, хто слухав мій виступ, дуже аплодували мені і навіть назвали артистом. Після того вже брав активну участь у шкільній самодіяльності і виходив на сцену все частіше і частіше".

Треба сказати, що Ладанці достойно вшанували свого іменитого земляка. На приміщенні сільради встановлено меморіальну дошку, яка свідчить, що саме в Ладані 6 вересня 1934 року і народився артист, драматург і журналіст. В музеї, який знаходиться у сільській гімназії, відкрито два стенди, які розповідають про життєвий і творчий шлях Бориса Харитонова. Крім того, одна із вулиць відтепер буде носити ім'я відомого митця.

На невеличкому імпровізованому концерті, який відбувся перед її мешканцями, просто неба, актор прочитав кілька гуморесок. А вже справжнє мистецьке дійство відбулося у ладанському Будинку культури. Тут разом з Борисом Степановичем виступили його справжні друзі, відомі і улюблені виконавці: народні артисти України Леонід Сандуленко і Олег Марцинківський, заслужені артисти України Жанна Боднарук і Юрій Рожков. Своє мистецтво віртуозної гри на баяні подарував глядачам народний артист України Сергій Грінченко. А ще виступив дует музикантів "Натхнення" у складі Ірини і Дмитра Головачів. Вела концерт Ірина Родченко.

Серед численних поздоровлень і привітань, які отримав того дня митець, – Почесна відзнака генеральної дирекції Київської міської ради з обслуговування іноземних представництв, за підписом її керівника, вихідця із Прилук Петра Олександровича Кривоноса.

З подарунками прибула в Ладан і делегація від Чернігівського земляцтва. Голова ради земляцтва Віктор Ткаченко вручив учням сільської гімназії підручники, книги про Чернігівщину, інші подарунки. Крім того, відтепер храм Покрови Божої Матері будуть прикрашати дві ікони, придбані на кошти Чернігівського земляцтва. Серед його представників на святі в Ладані також були: Тетяна Літошко, Микола Борш, Іван Майдан, Петро Медвідь, Дмитро Волох, інші славні земляки. А на згадку про цю зустріч Борис Харитонов разом із земляками біля приміщення сільради посадив кілька кущів калини.

Сергій ПАНКРАТЬЄВ
Фото автора

Древній Чернігівський Вал ніколи не був безлюдним. Але того сонячного дня довелося походити по ньому і невеликій делегації нашого земляцтва – Вікторові Ткаченку, Тетяні Літошко, Василю Устименку та Леоніду Горлачу. Власне, на тривалу екскурсію часу практично не було – прямо з дороги довелося включитися в процес відкриття історичної алеї, на якій віднині встановлені неповторні за фактичним наповненням стенди з історії княжого міста.

До глибин історії

Затим у старовинному приміщенні Колегіуму розпочалася презентація книг, котра й стала основною подією того дня й викликала неабиякий інтерес у засобах масової інформації області та бібліотечних працівників міста. Відкрив її господар, сам досвідчений краєзнавець, для якого книга завжди має особливе значення. Андрій Курданов, зокрема, сказав, що столичне земляцтво дбає не лише про сьогоднішнє, а й про те, щоб через друковані праці про Сіверський край знали діти й внуки. Саме про дві з них, які побачили світ щойно, й буде вестися мова.

А йшлося про фундаментальне краєзнавче дослідження "Сіверські скрижалі" та книгу В.Устименка "Звезди свій храм", присвячену 100-літньому ювілею собору в Жуклі.

– Сьогодні ми прибули до вас, щоб похвалитися новими набутками в книговиданні, – мовив В. Ткаченко. – Ідея створити книгу про наш край виникла в мене під час перебування в Дніпропетровську, коли нам подарували книжку, в якій було зібрано стислі характеристики міст і сіл області. Я погортав її й подумав, що нам також варто підготувати щось подібне, тільки розсунувши горизонт фактичного наповнення. Це було десь п'ять років тому. А через деякий час ми й почали кропітку роботу над підготовкою книги, яка тривала добрих чотири роки. В цій книзі подано характеристики практично всіх населених пунктів області, навіть тих, від яких залишилася тільки назва.

Нам надали велику допомогу влада області та місцеві краєзнавці – оті небайдужі вчителі, бібліотекарі, які і є справжніми патріотами України. Не кожен район представлений однаково добрими матеріалами, але ми прагнули досягти максимального вартісного рівня. Хоча, як на мене, вже нині я бачу певні недоліки, але меж досконалості немає. В тому ж таки розділі про Чернігів навіть не всі райони міста названі. Це й моя недоробка, й недогляд мого давнього друга й однодумця присутого тут мера міста Олександра Соколова. Нині хочеться, щоб ця книга була в кожній бібліотеці об-

коли була перша згадка про село, чому воно так називається, які назви носять кутки, ліси, річки, історичні пам'ятки, які відомі вихідці з населених пунктів, що було раніше й що діє нині, період Великої Вітчизняної війни, відстань від райцентру, кількість дворів і жителів – все це є в книзі, все підкріплене гербом, прапором та картою району й характерними фотографіями. Таким чином збережено енциклопедичний принцип організації і подачі історичних матеріалів.

ласті, поки що ж ми привезли півсотні томів для книгозбірень міста.

– Робота була копітка й затьажна, – сказав редактор-упорядник "Сіверських скрижалів" Л. Горлач. – За цей час можна було створити нову "Війну й мир". Але я щасливий, що книга нарешті побачила світ. Подібних видань в інших областях поки що нема. Щоправда, ми пам'ятаємо фундаментальне видання "Історії міст і сіл України", яке побачило світ під керівництвом незабутнього Петра Тронька. Щоправда, воно було заповітено, та й працювала над ним не одна тисяча людей. Ми ж доводили до кондиції всі надані з районів матеріали практично вдвох з Віктором Вікторовичем. Скажу відверто: не було б краєзнавців області – не було б і цієї книги, за що ми й дякуємо їм. Так що читаймо, думаймо й робімо висновки.

Розмову продовжив Василь Устименко дещо сакраментальним відкриттям.

– З перших класів школи я засвоював, що найточніші науки – це математика, геометрія. Але коли доля звела мене з архівами, я переконався, що найточніша наука – це історія. Задум книги "Звезди свій храм" виник у мене на початку цього року. Мої земляки дуже допомогли мені в зборі матеріалів. Після цього писалося дуже легко – ніби хто стояв за спиною й диктував мені речення за реченням. І вже на початку липня книга була готова. А через деякий час перших п'ятсот примірників я вже завів до Жуклі й вручив усім гостям свята. Генерал Михайло Комстадіус звів у моему селі величний кам'яний храм, а я свій у вигляді книги.

Директор обласного архіву Раїса Воробей нагадала, що в архіві збережені унікальні документи про будівництво храму в Жуклі, навіть креслення, які використав автор у своїй книзі.

Василь Устименко виявився дуже серйозним дослідником, він зразу знає, що він хоче. Через те й успіх книги.

– Мені приємно, що саме столичне Чернігівське земляцтво впродовж багатьох років працює над відтворенням нашої історичної спадщини, – сказав міський голова Олександр Соколов. – Це має сприяти розвитку й сучасного, й майбутніх поколінь. Я хочу подякувати вам за роботу. В "Сіверських скрижалях" головне не красива оправа, а той зміст, який закладений у тексті. Дуже приємно, що ви не забуваєте свій рідний край.

Після короткої розмови Віктор Ткаченко вручив "Сіверські скрижалі" представникам музеїв та бібліотек, присутнім журналістам. Кулурна розмова тривала й далі, бо всіх присутніх об'єднувала любов до книги, до історії рідного краю. І ці світлі почуття будуть і надалі надихати кожного небайдужого патріота Чернігівщини на творення новітньої історії.

**Леонід ДЕСНЯНКО
Фото Тетяни Літошко і
Василя УСТИМЕНКА**

2 вересня минуло 66 років від закінчення другої Світової війни. Вважається, що вона розпочалася 1 вересня 1939 року нападом фашистської Німеччини на Польщу, яку окупувала за два тижні. Та необхідно пам'ятати, що загарбання чужих земель розпочалося з приходом до влади фашистів у 1933 році.

Не будемо зупинятися на загальновідомих подіях, які показують агресивність політики нацистів. Але вже всередині 1941 року Німеччина поневолила 12 держав Європи і ніхто їй суттєво не протидівав. А 22 червня фашисти віроломно напали на СРСР. Що сталося це зненацька, не відповідає дійсності, в цю легенду може вірити нині тільки інопланетянин – адже побачило світ безліч літератури, де наводяться документальні свідчення розвідників, антифашистів, командуючих прикордонними військами. На жаль, досі не дана остаточна оцінка позиції московського Кремля, хоча інколи створюється враження, що його володарі були найбільшими ворогами народів великої імперії, оголосивши набагато раніше війну з сотнями своїх воєначальників війну набагато раніше від початку вторгнення фашистів.

Війна народів Радянського Союзу проти загарбників тривала чотири роки. Вона справедливо увійшла в історію як Велика Вітчизняна. І як би різні історики не трактували події, істинним є те, що з фашистами воювали не лише армії, а й мирне населення, особливо на тих територіях, які були захоплені загарбниками.

Україна, по території якої двічі пронісся смерч боїв, понесла величезні втрати. У "Книзі пам'яті України" поіменно названо 10,5 мільйонів наших загиблих співвітчизників: 6 мільйонів воїнів і 4,5 мільйонів цивільних громадян. При населенні республіки на той час 41 мільйон чоловік виходить, що загинув кожний четвертий. За час окупації фашисти зруйнували 28 тисяч міст і сіл, а 254 українських населених пунктів були повністю знищені разом із населенням. Про це не треба забувати всім грядущим поколінням українців, на плечі яких так чи інакше буде лягати відповідальність за незалежну державу.

Серед найбільш постраждалих значиться й Чернігівська область, яка цієї осінньої пори відзначає 68 річницю визволення від фашистських поневолювачів.

Сіверщина справедливо вважається партизанським краєм. З нею може зрівнятися хіба що Сумщина та частина Житомирщина. Цей рух народу був викликаний скоріше сприятливими природними мовами, а не якимось особливим патріотизмом, – ці області мають величезні лісові масиви, в яких могла б базуватися не одна армія. Мої полтавці таких умов не мали, хоча партизанський рух

також був розвинений. Так, от, як показує аналіз кривавих фашистських розправ, викликані вони були часто-густо необдуманими діями різних месницьких груп та об'єднань. Як правило, після будь-якої бойової операції вони поверталися на лісові бази, а озвірілі окупанти мстилися мирним мешканцям. Згадаймо, як було знищене багатолюдне село Козари тільки за те, що неподалік від нього на польовій дорозі група вихідців з лісу розстріляла кількох німців. А яким полум'ям зійшло в небо село Піски, батьківщина Павла Тичини, після того, як місцеві партизани вчинили малоефективний напад на ворога.

Прекрасно, коли на ворога піднімається весь народ, але гірко, коли страждає його мирна беззбройна частина, а молоді люди при зброї не сплять каральні експедиції навіть ціною власного життя.

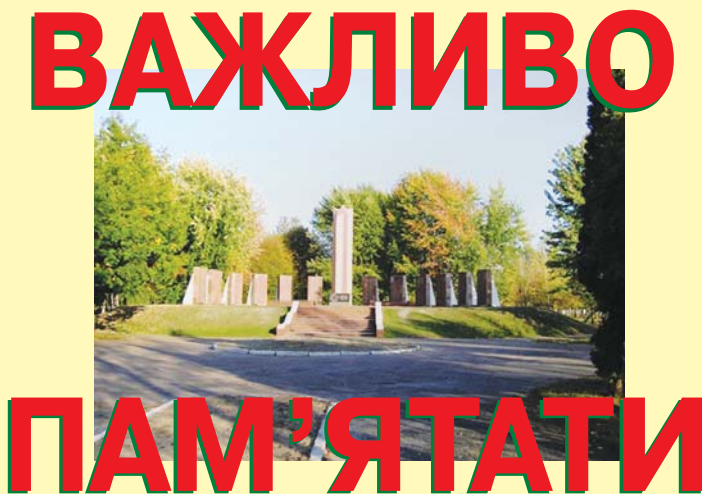
Про це часто-густо згадується в осінні дні, коли в сорок третьому Червона армія нарешті форсувала і Десну, і Дніпро й можна було не боятися чергових розправ та оплакати невинно убієнних, а на місці згарищ будувати нові хати та чекати остаточної перемоги над ворогом. І вона прийшла, спершу в поверженому Берліні, а згодом, 2 вересня, в Токійській затоці поблизу Японії, коли на борту американського лінкора "Міссурі" союзниця Німеччини визнала себе переможеною. Акт про капітуляцію від імені нашої країни підписав українець, генерал-лейтенант К.Н. Дерев'яно. Нарешті закінчилася

найстрашніша в історії людства війна, в яку було втягнуто 61 державу, 80 % населення земної кулі. Загибло 50 мільйонів людей, зруйновано тисячі міст і поселень, історичних і культурних пам'яток. Серед них і українські населені пункти.

Свого часу мені довелось за родом служби брати участь у вшануванні жертв фашистського терору. Так, у 1980 році було відкрито чудовий меморіальний комплекс в селі Кортеліси на Волині, де загинуло 2892 людей, згоріло 715 хат. А от трагедія Корюківки на Чернігівщині так і не була гідно пошанована нашим народом. А там же в грудні 1941 та в березні 1943 років окупанти знищили понад 7 тисяч мирних жителів, це чи не наймасовіша розправа фашистів за всю історію війни. От і думається, що настав час поєднатися всім миром та й облаштувати в місті меморіал, гідний пам'яті тих, кого ніколи не вернути.

Пам'ятники створюються для того, щоб не забувалися сторінки історії, а трагічні не повторювалися. Як співається в одній із патріотичних пісень, це потрібно не мертвим, це потрібно живим. Проїшов час у відстань одного покоління після завершення жакливого війни, а в світі знов тривають локальні війни. А меморіал у Корюківці має постати як засторога кожному з нас – бути пильним, берегти мир і в своєму домі, і в цілому світі. Гідний пам'ятник найбільшій трагедії українського народу.

Дмитро ЯНКО,
учасник Великої Вітчизняної війни

"Прийміть щирі подяку всім, хто має відношення до ремонту автомобільної дороги на ділянці Крехаїв-Євминка-Поліське-Остер-Велика Карпилівка - Короп'є - Рудна - Мороськ - Соколівка - Лебедівка - Смолин.

Подорожуючи дорогою після її ремонту, не тільки відпочиваєш, а й отримуєш задоволення від усвідомлення того, що ситуація зі станом автодоріг на Чернігівщині може змінитися на краще".

Микола КОМПАНЕЦЬ

ВДЯЧНІСТЬ

за автомобільну дорогу

Автор щирої подяки – член Ради товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві та керівник його Чернігівського відділення Микола Прокопович Компанець належить до покоління дітей війни, котре не могло себе само захистити від фашистської наруги. Його батько пішов на фронт і не повернувся, а мати в повоєнні голодні роки загинула від злодійської кулі.

Добрий і чесний хліборобський рід Компанців зі Смолина – дід Гордій і баба Катерина замінили хлопчику батьків, навчили його не тільки відмінно вчитися, а й любити землю та людей, що на ній живуть і працюють. Було в Миколи Компанця навчання в Смолинській семирічці та Ковпитівській середній школі. Після закінчення відомого вузу країни – Мелітопольського інституту механізації й електрифікації сільського господарства молодий інженер-механік розпочав трудову діяльність головним інженером колгоспу на Хмельниччині й, завдячуючи невтомній і плідній праці, по щаблях службової кар'єри дійшов до відповідальної посади міністра хлібопродуктів України. Багато добрих справ звершив Микола Компанець, працюючи на Хмельниччині та Вінниччині, а також в міністерстві. Він постійно опікувався розвитком рідного Смолина. Газифікація, асфальтування вулиць, колгосп, а потім КСП, торфобрикетне підприємство, церква, школа, комплекс побутового обслуговування – ось неповний перелік об'єктів уваги турботливого земляка.

Враховуючи чисельні заслуги Миколи Прокоповича перед Україною взагалі та Чернігівщиною зокрема, не можна залишити поза увагою його радість з приводу ремонту вищезгаданої автодороги. Адже за наявними даними довжина автодоріг загального користування в області становить близько 7,8 тис. км. З них 85% складають дороги місцевого значення. Майже всі автодороги з твердим покриттям.

Крім того, в області налічується 3681 км відомчих автомобільних доріг. В їх складі 625 км – це ґрунтові автодороги без обробки в'язучими матеріалами.

Переважна кількість відомчих автодоріг знаходиться в сільській місцевості, а їх власниками є сільськогосподарські підприємства та сільські ради.

Велика кількість різних автодоріг потребує ремонту. Автомобілісти та пасажери добре знають, що автодо-

роги Чернігівщини далеко не відповідають призначенню, а тому не випадково останнім часом в засобах масової інформації з'явилося багато критичних матеріалів з приводу стану автодоріг в області.

Однак від критики кращими вони не стають. Про стан автодоріг треба дбати всім, і в першу чергу водіям великовантажних автомобілів. Адже не секрет, що жодна асфальтівка не витримає 60-тонного автомобіля в літню спеку чи весною, коли розтанув сніг.

На сьогодні, за умов відсутності достатніх коштів на будівництво нових автодоріг у сільській місцевості заслуговує на увагу технологія будівництва дорожнього покриття за застосуванням ферментного препарату дорзин, яку рекомендує активіст МГО "Земляцтво Херсонщини", генеральний директор ТОВ "Дніпровська асоціація – К" Юрій Миколайович Самойленко – Герой соціалістичної праці, доктор технічних наук.

При застосуванні пропонованого препарату автодорожники можуть конструювати нову дорожню основу та несуче покриття, використовуючи існуючі ґрунтові матеріали.

Змішуючи ферментний препарат з насипним верхнім шаром ґрунту та трамбуєючи його, отримується міцний та малопроникний для вологи дорожній одяг.

Автодорога з покриттям 15 сантиметрів витримує навантаження на вісь 7–11 тонн. При необхідності, товщину дорожнього покриття можна збільшувати та отримувати необхідну несучу здатність. Для обробки одного кілометра дорожнього покриття 8-метровою шириною та товщиною 15 сантиметрів треба всього 37 літрів ферментного препарату.

Дорзин застосовують у Росії, Казахстані, США та в деяких інших країнах світу. В Україні – батьківщині Юрія Самойленка, на жаль, дана технологія не знайшла підтримки.

А скільки ще бездоріжжя в селах і між ними на Чернігівщині?

Тож можна зрозуміти радість Миколи Компанця від того, що й біля його рідного Смолина діє також сучасна автодорога.

Олексій ОРЕХОВИЧ

Подих давнини

Гортаючи старі альбоми, я натрапив на знімок, який зробив 9 травня 1981 року – в день урочистого відкриття меморіального комплексу "Український державний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років". На ньому – колеги по роботі, завідуючі відділами ЦК Компартії України Борис Іваненко та Леонід Кравчук.

Б.Іваненко, пройшовши крізь вир історичних подій, свідком і учасником яких він був, до кінця залишався таким, яким я його знав ще з Чернігова, де він працював головним редактором обласної молодіжної газети "Комсомолец Чернігівщини", – розумним, енергійним, відвертим, небайдужим до людей.

Л.Кравчук в той час, мабуть, і не мріяв стати колись Президентом України. І з тих пір, здається, дуже змінився.

Валерій ДЕМЧЕНКО

Хроніка втрат земляків на фронтах війни: село Дніпровське

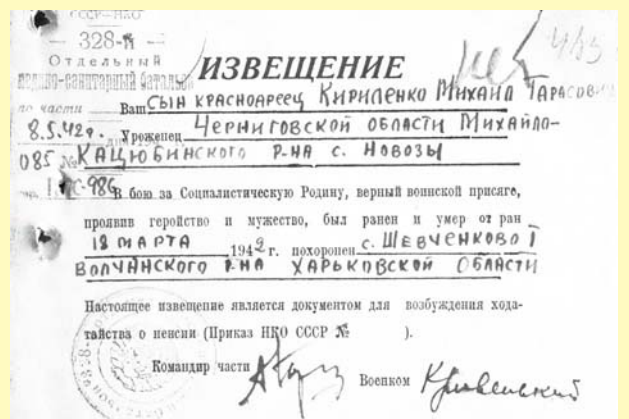
Нещодавно в селі Дніпровське Чернігівського району старшокласникам місцевої школи та активу села представлено уточнений список земляків – жителів села, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни. Даний список склав голова Чернігівської районної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців, керівник Національного історико-архітектурного заповідника "Чернігів стародавній" Андрій Курданов.

Варто відзначити, що раніше – у 70-х рр. – список дніпровців, які загинули в 1941–1945 рр., налічував 331 прізвище. Пізніше, після виходу в 1992 році "Книга пам'яті. Чернігівська область. Т.9" ця цифра збільшилась до 405.

І ось нещодавно завдяки матеріалам Центрального архіву Міністерства оборони Російської Федерації (м. Подольськ), які були оцифровані та відкриті для доступу через Інтернет сайт "ОБД Меморіал" (<http://www.obd-memorial.ru>), вдалося

уточнити загальну кількість жителів Дніпровського, які загинули в роки війни. В даний час у списку, який має назву "Хроніка втрат земляків в роки Великої Вітчизняної війни", нарахується 491 прізвище. В списку по роках розміщені

імена та прізвища воїнів, інформація про проходження служби, обставини загибелі, місця поховання.

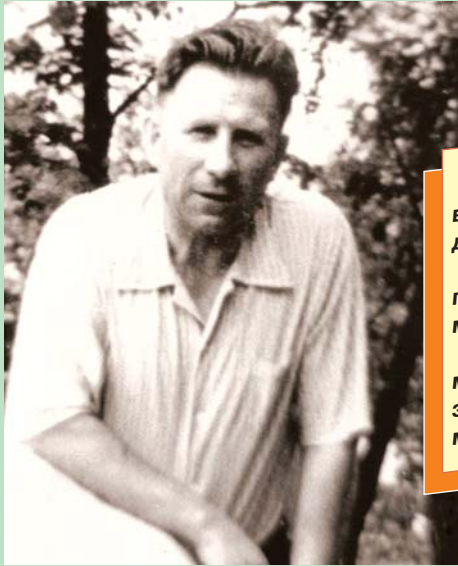
Також серед оцифрованих документів на вже згаданому сайті знайдено цифрові копії карток військовополонених, листків з журналів безповоротних втрат військових частин, довідок про червоноармійців (на фото), які проливають світло на долю загиблих земляків.

За домовленістю учні дніпровської школи звернуться з листами за встановленими адресами для того, щоб дізнатися більше про обставини загибелі своїх земляків, можливість отримати фото пам'ятників на їх честь.

Серед інших тем, що обговорювались під час зустрічі, – повідомлення про надходження листа від Центрального військово-медичного архіву Російської Федерації (м. Санкт-Петербург), в якому йдеться про перебування на території села Навози (з 1962 р. – Дніпровське) військових шпиталів у вересні–грудні 1943 року. Також краєзнавці очікують на спогади одного з учасників форсування р. Дніпро біля с. Навози в 1943 році – Героя Радянського Союзу Дмитра Олексійовича Бакурова (нині мешкає в м. Новосибирськ, Російська Федерація).

Всі ці краєзнавчі матеріали згодом увійдуть до книжки "Дніпровське – літописне містечко" – четвертого за рахунком збірника з історії сіл Чернігівського району.

За повідомленням Чернігівської районної організації Всеукраїнської Спілки краєзнавців

С Л О В О

*Відомо, якщо піщинку віднесе в море, то, зменшиться материк; вивчаючи краплину води можна вивчити світовий океан. А кожна людина і кожна родина – це складова всієї світової спільноти.
Хочу розповісти про одну з родин, що мешкала впродовж більш, як півтора століття на абсолютно унікальній і своєрідній ділянці суші, яка має назву Чернігівщина.*

...В другій половині XIX століття в селі Бобруйки Козелецького району мешкало подружжя Василя та Ганни Горячок, яким односельці дали так зване вуличне прізвище Хурбет. Що значило слово "хурбет" зараз вже, мабуть, не розповідь ніхто.

п р о б а т ь к а

У 1891 р. в родині народився первісток-син Омелян, чорнявий, чорноокий міцненький хлопчик. А наступні дев'ятнадцять років подружнього життя Горячок були затьмарені трагічними й абсолютно непоясними подіями: кожні два-три роки, один за одним, помирили їхні діти, і таких дітей-малосвітників було аж дев'ятеро.

Влітку 1911 року в родині народилася одинадцята дитина, якій дали ім'я Іван. Цій дитині судилося не просто вижити, але й прожити довге, насичене і яскраве життя.

Малий Іван підростав, а старший брат Омелян вже обзавівся власною численною сім'єю, і коли батько сімейства Василь Горячко помер, довелося 13–14-річному Івану самому впрягатися в плуг, тягти його, а за плугом йшла мати, немолода й виснажена численними пологами жінка. Так родина засівала свою ниву.

Де і як Іван здобув початкову освіту – невідомо, але природні здібності й жадоба до знань були настільки великими, що в 1928 році, сімнадцятирічним юнаком, з благословення своєї матері, він вирушив пішки з Чернігівщини в Київ, за добу подолавши 80 км відстані від Бобруйок до столярного граду. І розпочалося самостійне Іванове життя. Хлопчик вступив до Київського електротехнікуму, успішно закінчив його і почав працювати на різних посадах, повністю утримуючи себе і допомагаючи грошми мамі, а та допомагала Ванюші гостинцями.

Надзвичайні здібності потребували виходу: Іван продовжує навчання, ставши студентом фізичного факультету Київського державного університету ім. Тараса Шевченка.

В 1937 році Іван одружився зі студенткою-філологом Лідією, яка походила з болгарського села Вільшанка на Кіровоградщині, в 1938 році став батьком сина Анатолія і повністю утримував матеріально свою сім'ю, ставши дипломованим фахівцем. Багато пізніше Лідія Горячко згадувала, що не знала жодного дня матеріальних нестатків, навіть коли жила з чоловіком в студентському гуртожитку: таке велике уміння і бажання заробити чесною працею копійку було в Івана Горячка.

По закінченні в 1938 році Київського університету фізику Горячку довелося стати біля витоків молоді тоді галузі у вітчизняній науці і техніці – геофізичних методів досліджень земної кори. Як професійний фізик Іван Горячко обрав для своєї спеціалізації електророзвідку і каротаж – геофізичні дослідження в свердловинах.

В 30-ті роки XX ст. в Радянському Союзі, ізолюваному від навколишнього світу залізною завісою, геофізика була новою малодослідженою галуззю, не було ні підручників, ні монографічних досліджень, до всього потрібно було доходити самотужки, і Іван Горячко виявився на висоті. Як колись, ще в підлітковому віці, він впрягався в плуга і тяг його по своїй ниві, так само він впрягся в роботу і в 1939 році вже очолив геофізичний підрозділ, який успішно працював на Кіровоградщині і був підпорядкований Геолуправлінню УРСР аж поки не пролунали дзвони трагічного 1941 року, коли розпочалася Велика Вітчизняна війна, яка пройшла кривавою борозною по життю родини Горячків, повністю зруйнувавши професійні набірники фахівця. Під час евакуації геофізичної партії загинуло все

устаткування, засекречені документи, за які Горячко відповідав головою, співробітники мусили спалити, про що склали відповідний акт, один примірник якого зберігається у нащадків Івана Горячка. Трагічно загинув і син Анатолій, якого поховали біля станції Павлиш, а труною дитині став футляр від геофізичного прилада.

Коли в серпні 1941 року, босі і обпалені, без документів і устаткування, співробітники дісталися до ще не зайнятої фашистами Горлівки на Донеччині, Іван Горячко зразу ж почав працювати як фахівець свого рангу: саме в серпні 1941 року до Горлівки було евакуйовано з Ленінграду военний завод імені Кірова. Подальша евакуація заводу на Урал, в глибокий тил, відбувалася вже за участі Івана Горячка.

З Уралом пов'язані роки війни: як фахівець найвищого рангу Іван Горячко мав бронь і працював на Перемогу як фахівець-геофізик.

В 1946 році геологічне управління відкликала Івана Горячка з Уралу, він повертається в Київ і знову приступає до роботи в тресті "Київгеологія". Ця установа існує і досі і на її рахунок багато розвіданих і розроблених родовищ корисних копалин. Працю Івана Горячка вкладено в доробок цієї організації, його звіти про геологічні дослідження України і Молдови зберігалися довгі роки.

Після війни поновив роботу один з найкращих навчальних закладів геологічного профілю в СРСР – Київський геолого-розвідувальний технікум. До викладацької роботи було запрошено найкращих фахівців, які тільки були в державі, і одним із них став Іван Горячко. Викладацькій роботі геофізик віддав сорок років життя.

В 60-х роках XX-го століття міністерство геології СРСР стало перед фактом, що в Радянському Союзі немає свого підручника з електророзвідкувань земної кори. Жоден фахівець в Союзі не взявся за написання такого підручника. Український геофізик Іван Горячко став єдиним автором підручника "Електророзведочная аппаратура и оборудование", який побачив світ у Москві, у видавництві "Недра" в 1968 р. і нині став класикою.

Ставши киянином, Горячко не поривав зв'язки з рідним селом. В гості приїздили і старший брат Омелян, і його діти. Потім діти дітей, сусіди з Бобруйок, далекі родичі і їх знайомі, численні приятелі, що їх здобула родина під час роботи в польових підрозділах. Такі щирі стосунки, які були між братами Омеляном та Іваном Горячками, зараз вже не зустріти.

До свого останнього дня І. Горячко працював викладачем, пенсія і заслужений відпочинок були не для нього.

Без перебільшення можна сказати, що немає куточка землі в світі, де не працювали б випускники Київського геолого-розвідувального технікуму, а відповідно і учні Івана Горячка. Мого батька.

Він пішов з життя 23 вересня 1989 року, так і не розпочавши 41-й навчальний рік в технікумі.

Влітку 2011 року виповнилося 100 років від дня народження фахівця і це є приводом віддати данину шани людині, яка пішла у світ з Чернігівської землі, примножуючи її славу.

Ганна БАБІЙ

Лиш би не забули в Березному

⇐ 1

– Іване Михайловичу, що для Вас у житті залишило найбільше враження, яке не зникне до сьогодні?

– Найголовніше, звичайно ж, армійська служба, насамперед – війна: Другий Білоруський фронт, на якому уже у 18 років я командував відділенням взводу автоматників і пройшов від польського Білостоку до німецького Штетина, де й зустрів день Перемоги над фашизмом. Відчуття було неймовірне. Просто не вірилось, що я увілів у цій жорстокій м'ясорубці. Із нашого взводу автоматників, а це було 42 бійці, у строю залишилось 15.

Потім довелося відбувати строкову службу, яка затяглася на цілих сім років. А далі вирішив залишитися на службі як професійний військовий. І згодом став військовим журналістом. Тридцять три роки віддав службі у Радянській армії. Перебував у 14-ти військових гарнізонах – Польщі, Німеччині, Сибіру, Західній Україні, Курильських островах, Чукотці й на Кубі. Але мій головний гарнізон (усміхається) – рідне Березне.

Я часто повторюю: хай мене забудуть і не згадують будь-де, лиш би не забули в Березному.

– А що Вас покликала в журналістику й літературу. І коли Ви вперше взялися за перо як письменник, автор художніх творів?

– Можливо, таке покликання закладено було і в генах, батьками, але першим поштовхом також стала війна. Коли я побачив звірства фашистів у моєму рідному Березному, я почав вести щоденник. Міркував собі так: рано чи пізно народ все таки вижене цих людоджерів із нашої землі. І тоді я розповів у книжці про все, що довелося бачити й пережити. А потім, зрештою навіть почав писати роман, якому дав назву "Життя". Досі у мене від того роману збереглися два зошити. На фронті звичайно нічого не писав. Після війни, перебуваючи на службі, писав статті до армійської газети. А коли був переведений по службі на Курильські острови, то там був призначений на посаду кореспондента газети "Советский пилот". Спочатку журналістська робота давалася складно. Адже спеціальної освіти у мене не було. Це вже далеко пізніше я закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Тараса Шевченка. Набравшись досвіду на журналістських репортажах, нарисах, замітках, взявся за написання книги. 1959 року в Хабаровську вийшла моя перша книжка "Всегда в полете". У ній я розповів про життєвий шлях Героя Радянського Союзу Михайла Токаренка. Писав про людей, з якими доля зводила на життєвих перехрестях: про льотчиків-винищувачів, військових журналістів, просто людей у погонах. А коли звільнився в запас, відчув потребу розповісти про історію рідного краю. Першою у цьому списку стала повість "Шляхами століть" (1992 рік).

– Ви написали більш як півтора десятка книжок. Чи є серед них та, яка є найдорожчою для Вас?

– Книжки – це теж мої діти. Діти духовні. Вони всі дорогі для мене. Як дорогі для мене і шість упорядкованих мною календарів Чернігівського земляцтва. Взагалі Чернігівське земляцтво – то окрема дорога для мене не лише тема, а й ціла сторінка життя. Воно для мене, як і армійська родина, щемко дороге. Земляцтво зблизило мене з рідною землею. Тут я набув немало щирих друзів, що, як і я, своїм корінням виростають з Чернігівщини, з мого рідного Березного. Адже куди б мене не закидала доля під час армійської служби, серцем і думками я

завжди повертався до рідної Чернігівщини. Після виходу повісті "Шляхами століть", я взявся до написання історичного роману з часів Гетьманщини, в центрі якого поставив долю родини менського сотника Івана Сахновського та його сподвижника Генерального писаря Малоросій-

ської колегії Андрія Безбородька. Можливо, саме її я б і виділив серед інших. За цю книгу я був удостоєний літературної премії ім. М. М. Коцюбинського.

– Іване Михайловичу, Ви попередньо сказали, що Ваше письменницьке покликання, можливо, було генетично закладене батьками. А хто Ваші батьки?

– На жаль, не можу похвалитися знанням роду до сьомого чи дванадцятого коліна. Але знаю, що батькова гілка бере початок з потомственного козацького роду Корбачів, які вже кілька поколінь пов'язані з Березним та його околицями. Ще у 20-х роках минулого століття неподалік Березного існував хутір Корбачів. А коріння матері з хутора В'яльки. Теж неподалік Березного, під селом Стольним.

– І останнє, традиційне: які Ваші творчі плани на майбутнє, над чим працюєте нині?

– Планів багато. (Посміхається). От лише як їх реалізувати? Мене хвилює сучасний екологічний стан рідного краю. Болить доля предківського ставлення до природи і землі. Хотілось би розповісти про традиційний побут земляків, про культуру господарювання, яка на сьогодні, на жаль, виглядає непривабливо; поговорити про можливість використання давніх селянських норм і правил ставлення до озер, річок, гаїв і людей, до самих себе. Маю також чимало записів та спогадів із фронтового й армійського життя.

– Що ж, дай Вам, Боже, здоров'я та надиху у здійсненні всіх намірів. З роси й води Вам, дорогий Іване Михайловичу!

Розмову провів і записав
Микола ТКАЧ

Дружнє послання

славному земляку Іванові Плющу від чернігівського коша

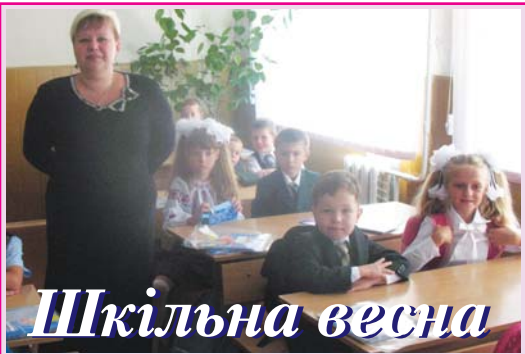
Од Києва до самої Борзни
Соборні дзвони лунко калатають,
Немов із вікової даліни
Часи гетьманські знову повертають.
Кому така усенародна честь,
Мов гетьману чи зайшлому цареві?
І голос піднебесний:
– Так і єсть!

Сьогодні сімдесят І. С. Плющеві...
Так от чому гримить борзенський шлях
І гамірно в столиці, як на храмі!
Святкує день народин наш земляк,
Поважний, як портрет вождя у рамі.
І ми, його смиренні земляки,
Вдивляємось сьогодні в риси мужні,
Які відбили нелегкі роки,
Круті падіння, вирости потужні.
Хоч кажуть: зрілий вік – то не біда,
І час ніхто не здатен зупинити,
Та навіть сьогодні борода
Йому не зможе зморшки затінити.

А в них же все відбилосся сповна:
Війна, що на дитячі плечі впала,
Гіркий смак голодного зерна,
Жадоба знань, що душу не приспала.
Йому нелегко слалась борозна
Через поля й високі кабінети,
Але козацька сонячна Борзна
Його ні раз не збавила кебети.
Бо в ньому кров Семена Палія
І мудрість тезки гетьмана Мазени.
І навіть самогонки сулія
Його не загаяла у халепи.
Бо що то добра чара козаку,
Як козаку без кулішу та чари!
Зате наш Плющ на довгому віку
Не вписував себе у яничари.
Не продавався за нечесний гріш,
Не ліз по трупах до якогось трону.
Тому сьогодні сам Панько Куліш
Вклоняється в Мотронівці патрону.
Там, кажуть, мудрий Прокопович сам
Йому поставив вуликів децицу,

Земляцький дім над ставом виріс там
І давній хлів чекає на телицу.
Та ще не час Плющеві на покій,
Ще пороху із пуд в порохівниці,
Іще Верховна Рада – наче рій,
В якому трутні теж пасуться ниці.
Покликаний історією, він
Її творив і творить безупину.
Тому й звучить сьогодні передзвін
Малиновий і вітер дме у спину.
Ні, не припнуть до печі козака
І в сімдесят шаблюку не забрати.
Тож ми й прийшли сьогодні земляка
З проміжним ювілеєм привітати.
А як наллє по чарці, то й до дна
Її, як і годиться, приголубим.
І вип'є з нами рідна сторона,
Мотронівка, Батурич та Борзна,
Які ми теж, як ювіляра, любим.

Земляцьке послання записав
Леонід ГОРЛАЧ

Шкільна весна

Надворі золотава осінь. Та для тисяч, тисяч українських дітлахів видається вона весною – бо перед ними стелиться довга життєва дорога, бо їх у ці дні згуртував перший шкільний дзвоник. Ось і Богдан Коваленко пішов у перший клас гімназії №179, що в Голосіївському районі столиці. Має він давнє чернігівське коріння, уже має у пам'яті добрі знання з історії України та її славних синів і дочок, які стали прикладом і для нього – адже саме таким дітлахам через деякий час доведеться розбудувувати вільну незалежну державу. А поки що йому, як і іншим діткам із 1-б класу, дуже подобається вчитися та й сама вчителька Лариса Смірнова, бо коли б задзвонив дзвоник, сповіщаючи про закінчення першого уроку, ніхто не хотів полишати затишний клас.

Хай же буде тепло по-весняному нашій славній дітворі!

Фото Леоніда РУСИЧА

Люди ратного подвигу

Нещодавно з'явилася книга письменника і дослідника Миколи Терещенка "Неможливо забути". Вона гідно поповнила величезний масив літератури

про часи Великої Вітчизняної війни. Як правило, вона присвячена найважливішим подіям тих буремних часів, а почасти і воєначальникам різного калібру, серед видань також безліч документальних розповідей самих учасників війни. Та ця книга, на щастя, зупиняє увагу читача на найменш дослідженому зрізі всенародної боротьби з фашизмом – на більшості людей рядових, звичайних. Але саме вони і склали основне ядро спротиву окупантам і були незаслужено відсунуті у небуття історії. А ще книга цінна тим, що ідеться в ній, як правило про, патріотів Ічнянщини. Одні воюва-

ли на фронтах, інші партизанили в лісах Сіверщини, ще інші чинили спротив у підпіллі. Такими є Герої Радянського Союзу О. Не-

года, М. Шульженко, кавалер трьох орденів Слави І. Литвин, командир партизанського загону О. Балабай, партизанка Н. Погудяло та багато інших. Зібрані документи спогади їхні чи людей, котрі добре знали героїв книги, складають яскраву панораму всенародного подвигу. А цього так не висначає у наш час, коли буквально на очах згасає невмируще полум'я вічного вогню пам'яті.

Гадається, що книга знайде вдячних читачів не лише в чарівній Ічні, а й далеко за її межами. От тільки наклад у 100 примірників просто дивує.

Наш кор.

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.

Реєстраційне свідоцтво:
серія KB №5594

Адреса редакції:
01023, Київ, 23, Спортивна площа, 1,
тел. 206-87-12
Електронна пошта:
otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдєєнко,
Л.Н. Горлач (Коваленко),
І.М. Забіяка, І.Б. Матяш,
П.І. Медвідь, Ю.А. Русанов,
М.М. Ткач, В.В. Пушкарьов,
В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко,
О.А. Шокало.

За достовірність фактів, точність імен та прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Леонід Коваленко.
Комп'ютерний набір Леонід Коваленко.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город".
Тираж 1000.